

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauksenkäynti 2024

Arviointi- ja ohjauksenkäyntien kohdeviranomainen	Mikkeli kaupunki, Ympäristöpalvelut
Kokouspaikka	Teams-yhteys
Arviointi- ja ohjauksenkäynneillä läsnä olleet kohdeviranomaisen edustajat	Terveysvalvonnanjohtaja Maria Tirkkonen Terveystarkastaja, terveydensuojelu tiimivetäjä Lasse Lähde Terveystarkastaja, elintarvikevalvonta tiimivetäjä Nina Gynther Terveystarkastaja Jarno Laitinen (10:00-10:45) Lautakunnan puheenjohtaja Kalle Mattila (14:00-15:05) Harjoittelija Jarmo Lautamäki
Arviointi- ja ohjauksenkäyntien tekijät	Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Lari Hölttä Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Anneli Liljeroos Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Anne-Kaarina Lyytinen Ylitarkastaja Sinililja Pakanen
Arviointi- ja ohjauksenkäynneillä läsnä olleet muut viranomaisten edustajat	-
Arviointi- ja ohjauksenkäyntien päivämäärät	21.2.2024

Taustaa

Aluehallintovirasto teki alueensa kaikkiin valvontayksikköihin koko ympäristöterveydenhuollon kattaneen arviointi- ja ohjauksenkäynnin vuosien 2015 ja 2019 välisenä aikana. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuoltoon käynti tehtiin vuonna 2017. Vuonna 2020 aluehallintovirasto tarkasteli esittämiensä kehittämis- ja korjaustoimenpiteiden toteutumista kirjallisella selvityspyynnöllä. Vuonna 2021 aluehallintovirasto kävi läpi alueensa kaikkien valvontayksiköiden ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmat. Seuraavana vuonna aluehallintovirasto tarkasteli valvontayksiköiden vuoden 2022 resurssitietoja (Vyha, valvontasuunnitelmat) sekä keväällä 2022 voimassa olleita delegointipäätöksiä ja maksutaksvoja asiakirjatarkasteluna.

Vuoden 2024 arviointi- ja ohjauksenkäynnin tavoitteena oli varmistaa, että ne vuoden 2017 arviointi- ja ohjauksenkäynnillä esitetyt korjaavat toimenpiteet ja kehityskohteet, jotka jäivät vielä avoimiksi valvontayksikön vuonna 2020 antamassa selvityksessä, olivat toteutuneet. Lisäksi nyt suoritettussa arviointi- ja ohjaustilaisuudessa käytiin läpi vuoden 2022 asiakirjatarkastelussa (resurssit, delegoinnit, maksutaksat) esiin nousseita seikkoja ja keskusteltiin niiden taustalla olevista syistä. Arviointi- ja ohjauksenkäynti toteutettiin Teams-yhteyksin.

Tällä arviointi- ja ohjauksenkäynnillä ei käyty läpi eläinlääkintähuollon asioita. Itä-Suomen aluehallintovirastolla ei arviointiajankohtana ollut käytettävissään läänineläinlääkäri, jolle arviointi- ja ohjauksenkäyntitehtävät kuuluvat.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Postiosoite: PL 2, 13035 AVI

Mikkelin päätoimipaikka
Raatihuoneenkatu 5
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Valvontayksikön kuulumiset

Elintarvikevalvontaan on saatu uusi virka täytettyä. Kiireelliset ja ennakoimattomat työt kuormittavat ”toistuvasti”. Yksikössä odotetaan, että päästäisiin kiinni normaaliin perusvalvonta- ja ohjaustyöhön. Valvontayksikkö on käyttänyt hallinnollisia pakkokeinoja aiempaa enemmän. Elintarvikepuolella ilmenee ruokamyrkytystapauksia usein. Viimeisimmän (ns. tortillatapaus, jossa on useita satoja sairastuneita) asioita hoidetaan vieläkin. Elintarvikevalvonnassa on tekemättömiä tehtäviä, minkä takia suoritteet laahaavat jäljessä. Lisäksi elintarvikevalvontaa kuormittavat pitkäkestoiset, haastavat ja vaikeat asiakokonaisuudet.

Terveysturvallisuuden suorittavien tarkastajien kesken on jaettu tehtäviä. Töiden organisoinnissa ja suunnittelussa hyödynnetään ”vuosikelloa”. Kaksi tarkastajaa hoitaa vesiasioita ja yksi tarkastaja on keskittynyt asunontarkastuksiin ja yksi huoneistojen valvontaan.

Sisäilmapuolella julkisten huoneistojen osalta työmäärä on vähentynyt selkeästi edelliseen 4–5 vuoteen. Julkisissa kiinteistöissä vähentymistä selittää myös se, että uudiskorjaukseen ja rakentamiseen on käytetty paljon rahaa. Mikkelin kaupunki hyödyntää oman organisaation sisäilma-asiantuntijaa. Asuntoapuon puolella on keskimäärin 110 tapausta vuodessa. Asuntojen sisäolosuhteisiin liittyvät tapaukset vaihtelevat helpoista vuosikausia kestäviin tapauksiin. Tällä hetkelläkin on pitkiä ja hankalia tapauksia. Yksityissektorin osaamista sisäilmaongelmien selvitystyöhön on tarjolla riittävästi, mikä vähentää myös valvontayksikön omatoimista selvitys- ja tutkimustyötä.

Eläinlääkintähuollon resurssit ovat hyvät ja henkilöstö motivoitunutta. Myös viikonlopuille on tarjolla tarvetta enemmän päivystäjiä. Yksikössä varaudutaan myös eläinlääkintähuoltolain tuomiin muutoksiin.

Valvontayksikkö käyttää syksyisin ja keväisin harjoittelijoita, myös palkattomia, sekä viransijaisia loma-aikaan. Yhteistyötä tehdään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) kanssa opinnäytetöiden ja harjoittelupaikkojen tarjoamisessa. Lisäresurssille voisi olla tarvetta, mutta Mikkelin kaupungin nykyisessä taloustilanteessa sitä ei ole mahdollista saada. Viransijaiselle (3 kk) on varattu budjetissa rahaa.

Ruokavirastolta oli tiedusteltu kesäharjoittelijaan liittyen, ketkä kaikki voivat tehdä Oiva-tarkastuksia. Ruokavirastolta ei saatu selvää vastausta, mistä syystä valittiin varmuuden vuoksi ”lähes valmistunut” henkilö.

Maksuasiat ja rekisterin päivitykset ovat aiheuttaneet lisätyötä. Kahden ensimmäisen perusmaksukauden aikana on korjattu VATI-rekisterin tietoja, että perusmaksut saatiin kohdistettua oikein. Vuoden 2024 osalta elintarvike- ja tupakkavalvonnan perusmaksut on lähetetty ja terveysturvallisuuden lähetetään myös alkuvuodesta.

Kaupunki tarjoaa paljon hyviä tukipalveluita valvontayksikölle. Valvontayksiköllä ei ole ollut tarvetta käyttää kaupungin lakimiestä elintarvike- ja terveysturvallisuuden valvonnassa, mutta eläinlääkintähuollossa häntä on käytetty.

Resurssit, delegoinnit ja maksutaksat -arviointi

Aluehallintovirasto tarkasteli valvontayksiköiden vuoden 2022 resurssitietoja (Vyha, valvontasuunnitelmat) sekä keväällä 2022 voimassa olleita delegointipäätöksiä ja maksutaksoja. Lisäksi aluehallintovirasto hyödynsi taustoittavana tietona Vati-järjestelmän QV-raportteja.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Eläinlääkintähuolto huomioitiin vain ympäristöterveydenhuollon kokonaisresurssien tarkastelussa, mutta se ei ollut mukana toimialakohtaisissa tarkasteluissa.

Resurssit

Valvontayksikön henkilöresurssien määrä täyttää yhteistoiminta-alueen vaatimukset.

Vuonna 2021 resurssit toteutuivat kaikilla toimialoilla (EtL, TsL, TupL) ennalta suunnitellun mukaisesti. Vuonna 2022 resurssi kasvoi 0,2 henkilötyövuotta, vuoden 2021 suunnitellusta resurssista. Valvontayksiköllä oli ympäristöterveydenhuollossa kokonaisresurssia 18,8 henkilötyövuotta, mikä oli viidenneksi eniten Itä-Suomen alueen valvontayksiköistä. Resurssimäärä on viisi henkilötyövuotta alle alueellisen keskiarvon (23,9 htv, jota nostaa Pohjois-Karjalan ympäristöterveydenhuolto) (Vyha). Terveysvalvonnan johtaja totesi, että myös asukasohja ja tuotantoeläinten määrät vaikuttavat oleellisesti valvontaresurssitarpeeseen. Resurssitilanne oli hänen mielestään arviointijankokohdalla todella hyvä.

Elintarvike-, terveydensuojelu ja tupakkavalvonnassa oli 2022 vuonna käytössä 7,2 henkilötyövuotta, mikä on kolmanneksi eniten Itä-Suomen alueen valvontayksiköistä (Vyha). Resurssijakauma toimialojen kesken on varsin tyyppillinen. Resurssia oli jonkin verran alle alueellisen keskiarvon (8,4 htv, jota nostaa etenkin Pohjois-Karjalan ympäristöterveydenhuolto). Resursointi on kohtuu hyvin tasapainossa (eläinlääkintähuolto vrt. muut ympäristöterveydenhuollon toimialat) muihin Itä-Suomen alueen yksiköihin verrattuna. Eläinlääkintähuollon resurssit ovat seuraavat: 7,2 praktikkoeläinlääkärin virkaa, kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa ja 1,2 vastaanottoavustajaa. Lisäksi terveysvalvonnan johtaja 1 htv ja 0,3 htv toimistosiihteerä. Valvontaeläinlääkärit tekevät maitohygieniatarkastukset ja terveysvalvonnanjohtaja osallistuu etenkin elintarvikevalvontaan.

Valvontayksikkö kertoi, että valvontayksikössä toteutuneet resurssimäärät perustuvat valvontayksikön tekemään arvioon, koska varsinaista työajanseurantaa ei tehdä. Valvontasuunnitelmassa oli todettu, että valvontaan tarvittava kokonaistyöpanostarve on keskimäärin 2–3 kertaa valvontakohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Täsmällisesti resurssimääriä on valvontayksikön mukaan vaikea selvittää, minkä vuoksi se on päätynyt siihen, että resurssimäärässä suuruusluokka olisi riittävä tieto. Terveysvalvonnanjohtaja totesi myös, että vanhoissa toteumaluvuissa oli enemmän virheitä, kuin esimerkiksi vuoden 2022 tiedoissa. Terveysvalvonnanjohtajalla koetaan vaikeaksi ilmoittaa täsmällisesti resurssien valvontasuunnitelmaan tarkasti.

Elintarvikevalvonnassa oli vuonna 2022 resurssia 3,2 henkilötyövuotta (Vyha). Valvontasuunnitelmassa ilmoitettu resurssimäärä oli tosin hieman tätä alhaisempi (660 htpv > 3 htv). Vuoden 2021 osalta Vyhassa ja elintarvikevalvontasuunnitelmassa ilmoitetut resurssitiedot täsmäsivät keskenään.

Valvonnan toteuma oli ollut erityisen huono vuosina 2021 (27 %) ja 2022 (19 %). Taustalla olevia syitä olivat muun muassa käytettävissä olevien resurssien väheneminen terveystarkastajan eläköitymisen myötä sekä paljon aikaa vienyt VATI-järjestelmän perusteellinen perkaaminen ennen vuonna 2022 käyttöön otetun perusmaksun laskuttamista toimijoilta. Elintarvikevalvontaresurssien määrää suhteessa kaikkiin olemassa oleviin valvontakohteisiin kuvaava suhdeluku oli 0,74 ja siten kolmanneksi paras Itä-Suomen alueella.

Elintarvikevalvonnan vajaukseen olivat vaikuttaneet valvonnan perusmaksujen laskutuksen tuoma lisätyö, korona, yhden tarkastajan lähteminen eläkkeelle, hänen virkansa lakkauttaminen, uusien henkilöiden perehdyttäminen sekä se, että suunnitelmallisen valvontaan on ollut käytettävissä vain kolme terveystarkastajaa.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Vuosina 2018–2019 terveydensuojeluvalvonnan toteuma oli 70–90 prosenttia. Vuodesta 2020 lähtien terveydensuojeluvalvonnan toteuma on ollut alle 70 prosenttia. Tämä johtui valvontayksikön raportoinnin mukaan siitä, että oli vajausta muissa voimavaroissa (Vyha-kirjaus). Tähän oli vaikuttanut korona, virkavapaus, tehtävien järjestely ja sijaisen perehdyttäminen.

Vyhan ja terveydensuojeluvalvontasuunnitelman resurssitiedot olivat yhdenmukaiset. Mikkelin valvontayksikön terveydensuojelun resursointi oli henkilötyövuosina liki alueellisessa keskiarvossa ja prosentuaalisesti hieman keskiarvoa korkeampi. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden osalta ei ollut tapahtunut merkittävää muutosta terveydensuojelun resurssoinnissa vuosien 2021–2022 aikana. Terveydensuojeluvalvontaan käytettävissä oleva resurssi on tyydyttävä, mihin vuoden 2022 toteuma myös osin viittaa. Verrattuna Kuopioon, jossa on sama resurssimäärä/toimipaikka kuin Mikkeliissä, kuitenkin Mikkelin seudulla kohteiden saavutettavuus on heikompi alueen laajuuden ja pidempien etäisyyksien vuoksi. Näin ollen Kuopioon verrattuna Mikkelin käytössä olevat valvontaresurssit ovat pienemmät.

Vuoden 2023 valvontasuunnitelmassa oli tuotu esille resurssivaje. Siihen oli ollut syynä muun muassa se, että yhden terveystarkastajan lähtemisen jälkeen toinen tarkastaja oli joutunut perehtymään lähteneen tehtäviin. Lähtevän tarkastajan tilalle tuli sijainen, mutta hän ei ollut erikoistunut vesiasioihin. Resurssia jouduttiin käyttämään uusien tehtävien perehtymiseen sekä sijaisen perehdyttämiseen. Tupakkavalvonta oli myös siirtynyt terveydensuojelua tekeville tarkastajille, koska elintarvikevalvonnassa oli enemmän resurssipuutetta. Kun elintarvikevalvonnan resurssitilanne paranee, tupakkalain valvonnan tehtävät palautetaan mahdollisesti elintarvikevalvontaa tekeville tarkastajille.

Vuoden 2024 valvontasuunnitelmassa on todettu terveysvalvonnan (elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta) resurssien olevan niukat. Arviointiajankohtana resurssitilanne oli kuitenkin jo hyvä, koska perusmaksuista kertyneiden tulojen avulla oli saatu täytettyä uusi terveystarkastajan virka vuoden alusta lähtien. Lisäksi perusmaksutuloja oli hyödynnetty laite- ja välinehankinnoissa sekä viransijaisten palkkaamisessa. Resursseja pystytään tarpeen mukaan myös siirtämään toimialalta toiselle ja reagoimaan erilaisiin tilanteisiin.

Valvontayksikkö on pyrkinyt huomioimaan Vyhassa ilmoitetuissa elintarvikevalvonnan henkilötyövuosimäärissä myös eläinlääkärien työpanoksen (laitosvalvonta, lihantarkastus, maitohygieniatarkastukset).

Terveydensuojeluvalvonta saavuttaa suunnitelmallisen valvonnan osalta tavoitteet paremmin kuin esimerkiksi elintarvikevalvonta. Asuntotarkastukset ovat lähes kokonaan suunnittelematonta työtä. Yksi terveystarkastaja vastaa pääsääntöisesti kaikkien asunnontarkastustehtävien toteuttamisesta. Lisäksi hän hoitaa tupakkakieltopäätösten valmistelut. Sisäilmataarkastustehtävien määrä on pysynyt tasaisena, eikä näin pääse muodostumaan ruuhkia asioiden hoidossa. Asunnontarkastustehtäviä päätyönään hoitavan terveystarkastajan tukena on tarvittaessa kaksi muuta terveystarkastajaa, jotka myös sijaistavat tarvittaessa. Mahdollisten pidempiaikaisten poissaolojen aikana on mahdollista palkata sijainen.

Valvontayksikön terveydensuojelun valvontasuunnitelma perustuu valtakunnalliseen tarkastustiheyteen (ei kohdekohtaiseen riskinarviointii) ja toteuma riippuu paikallisesta vaihtelusta, sillä sisäiset tulostavoitteet on sidottu suunnitelman mukaisiin tarkastuksiin.

Valvontakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaisesti terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella on määritetty valvontaohjelman alustava tarkastustiheys. Tämä tarkastustiheys on lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mikäli kohteelle ei vielä ole tehty kohdekohtaista riskinarviointia.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Valvontaohjelman tarkastustiheys ei korvaa valvontayksiköiden tekemää riskinarviota, vaan valvontayksiköiden tulee arvioida alueellaan riskejä kohdekohtaisesti. Kohdekohtainen riskinarviointi on ohjeistettu tekemään useita vuosia sitten.

Arvioijat pitivät hyvänä käytäntönä, että valvontasuunnitelmassa lukee selvästi, että kaikki tehtävät ovat valvontasuunnitelmaan sisältyvää, ei vain suunnitelmalliset tarkastukset. Valvontayksikkö ei ole seurannut valvontatoimien vuosittaista vaihtelua. Asunnontarkastuspuolella tilannetta on seurattu, muttei kirjattu asiaa erikseen suunnitelmiin. Suositeltiin valvontayksikölle myös trendiseurannan hyödyntämistä terveydensuojeluvalvonnan suunnittelussa.

Nykyiset resurssit mahdollistavat terveydensuojelupuolella kouluttautumisen, haasteena on tiukka taloustilanne. Myös parityöskentelyä mahdollisesta tarpeen mukaan. Talousveden häiriöt -kurssin olivat suorittaneet terveysvalvonnan johtaja sekä kaksi tarkastajaa. RTA-tutkimus oli suorittanut tarkastaja, joka tarkastaa asuntoja päätyönään. Melumittausten osalta on pohdittu ulkopuolisten ostopalvelujen käyttöä, mutta asia ei ole toistaiseksi edennyt. Valvontayksikkö on tehnyt viime vuosina mittarihankintoja ja esimerkiksi uusittu melumittari mahdollistaa omien mittausten tekemistä.

Työn kuormitus- ja valvonnan uhkatekijöistä käytiin keskustelua. Tarkastajat kohtaavat jonkin verran erilaisia tilanteita, joissa on epäasiallista kohtelua tai uhkaelementtejä. Nämä korostuvat etenkin terveydensuojelussa asunnontarkastuksilla sekä muussa olosuhdevalvonnessa. Terveystarkastaja on kohdannut vuonna 2016 tilanteen, joka lopulta päättyi poliisikäsitteilyyn. Tätä ei silloin tehokkaasti purettu. Nykyisin tilanteisiin on pystytty vaikuttamaan omalla toiminnalla ja hallitsemaan sekä ennalta ehkäisemään eskalaatioita. Mikkelin kaupungilla on epäasiallista kohtelua ja uhkatilanteita koskeva ohjeistus sekä sähköinen ilmoitusjärjestelmä. Tilanteita käsitellään myös valvontayksikön sisäisin menettelyin ja vertaistukea on tarjolla. Syksyllä on tulossa turvallisuuskulutus johon valvontayksikön edustajat voivat osallistua.

Tupakkalain mukaisen valvonnan osalta resursointi oli valvontayksikön mielestä riittävää, vaikkakin resurssit ovat toimipaikkojen määrään suhteutettuna alueen valvontayksiköistä pienimpiä (0,34 htp). Valvonnan osalta ei ole ongelmia. Tupakkalain mukaista valvontaa ei koeta kriittiseksi toimialaksi ja tarvittaessa useampi henkilö pystyy hoitamaan siihen liittyviä tehtäviä. Suunnitteilla on, että tupakkalain mukaista valvontaa alettaisiin tehdä elintarvikevalvonnan kanssa yhdessä.

Tupakointikiellot käsitellään lautakunnassa. Kieltojen määrääminen on satunnaista, muutamia vuodessa. Tupakkalain mukaisen valvonnan osalta toimipaikatkin ovat vähenemään päin, mikä aiheuttaa tupakkalain valvonnasta tulevien tulojen vähenemistä.

Delegoinnit

Mikkelin seudun ympäristölautakunta hyväksyi 15.9.2021 Mikkelin seudun ympäristöterveyspalvelujen delegointipäätöksen. Delegointipäätöksen voimaantulopäivä oli sama kuin päivä, jolloin se oli annettu.

Käytiin keskustelua siitä, milloin lautakunnan pöytäkirjat tarkastetaan ja miksi delegointipäätöksen voimaantulopäivämäärä on ollut sama kuin kokouspäivä eikä esimerkiksi pöytäkirjan tarkastuspäivämäärä. Terveysvalvonnan johtaja lupasi tarkistaa Mikkelin kaupungin hallintopäälliköltä, miten ja milloin kokousten pöytäkirjat tarkistetaan.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Tehtävät oli pääsääntöisesti delegoitu sekä päällikölle että tarkastajille sekä elintarvikelain osalta myös kunnaneläinlääkäreille ja valvontaeläinlääkäreille. Valvontayksikössä oli tarkastajille delegoitu tehtäviä kattavasti, jotta toiminta olisi sujuvaa. Delegointipäätökset ovat samassa linjassa Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön kanssa.

Elintarvikelain 83 pykälän mukaan valvontaviranomaisten on annettava toisilleen pyynnöstä virka-apua niiden elintarvikelaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi, miltä osin pykälän sisältö poikkeaa terveydensuojelu- ja tupakkalain vastaavista pykälistä. Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa ei ko. pykälää oltu delegoitu. Terveysvalvonnan johtajan mukaan asiaa ei oltu sen enempää mietitty, delegoinnissa oli hyödynnetty Itä-Savon valvontayksikön pohjaa. Arvioijat totesivat, ettei ole täysin yksiselitteistä, pitäisikö virka-avunantoa koskevat pykälät delegoida. Terveysvalvonnan johtaja totesi, että delegointisäännöt voidaan tarvittaessa päivittää ja viedä vielä lautakunnan päätettäväksi.

Terveydensuojelulain 24 pykälää (kuolleet eläimet) ei oltu delegoitu. Terveysvalvontajohtajan mielestä asiat hoituvat kunnaneläinlääkäreiden kautta. Ei ollut arviointiajankohtaan mennessä tarve käyttää kyseistä pykälää. Terveydensuojelulain 42.1 pykälää hautaamisesta aiheutuvasta terveyshaitasta ei oltu delegoitu. Terveysvalvonnan johtajan kertoman mukaan tällaisia tapauksia ei ole ollut, eivätkä ne ollut niin akuutteja asioita, että tehtävä pitäisi delegoida.

Terveydensuojeluasetuksen 16 pykälän mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tilapäisesti rajoittaa asukkaiden määrää asunnossa taikka muussa oleskelutilassa olevien henkilöiden määrää. Tätä pykälää oltu erikseen valvontayksikössä delegoitu. Asetuksen pykälää ei ole tarpeen erikseen delegoida silloin, kun vastaavat ”asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset” pykälät on delegoitu terveydensuojelulain osalta.

Tupakkalain 45 pykälää (vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytykset ja esteet) sekä 97 pykälää (vähittäismyyntiluvan peruuttaminen) oltu delegoitu. Sen lisäksi tupakkalain 90 pykälää (hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut), 91 pykälää (tupakkalain valvontamaksut) ja lääkelain 54 d pykälää (nikotiinivalmisteiden valvontamaksut) ei oltu haluttu delegoida sen vuoksi, koska niissä päätetään maksuista. Näiden pykälien perusteella perittävät maksut halutaan viedä lautakunnan päätettäväksi.

Maksutaksat

Mikkelin ympäristölautakunta oli hyväksynyt 24.2.2022 maksutaksan, joka oli tullut voimaan taannehtivasti 1.2.2022. Aiemmin syksyllä hyväksytyyn maksutaksan ”Klinikkamaksukohtaan” oli jäänyt epäselvä kirjaus, joka piti korjata. Muita muutoksia ei maksutaksaan oltu tehty helmikuussa. Sen vuoksi maksutaksa oli tullut voimaan taannehtivasti.

Jos tarkastus tehdään tarkastuskohteen toiminnan takia sunnuntaina, yöllä tai arkipyhänä, tarkastusmaksuun tulee 100 prosentin korotus. Muuna virka-ajan ulkopuolella korotus on 50 prosenttia. Jos tarkastukselle osallistuu kaksi valvojaa, toimijaa laskutetaan yhden valvojan käyttämän työajan mukaan.

Maksutaksassa ei ollut mainintaa asiakirjatarkastuksista. Maksutaksassa oli kuitenkin mainittu, että tarkastus voi olla myös puhelimitse tai etäyhteydellä suoritettu tarkastus tai haastattelu. Elintarvikevalvonnan osalta maksutaksoihin oli sisällytetty kaikki tarpeellinen, myös toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Hyvänä käytäntönä mainittakoon, että valvontayksikön maksutaksaan oli kirjattu, että poikkeustapauksissa johtaja päättää maksusta.

Terveysturvallisuuslain 50 pykälä, valvonnan perusmaksu, oli kirjattu maksutaksaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan perusmaksua ei ole välttämätöntä sisällyttää taksaan, koska se on kirjattu lakiin. Aluehallintovirasto pitää hyvänä menettelyä, jossa myös perusmaksu on kirjattu maksutaksaan.

Tupakkalain osalta maksutaksaan oli kirjattu kaikki tarpeelliset kirjaukset. Maksuja nostettu uudessa maksutaksassa Mikkelin kaupungin prosenttimääräyksen mukaisesti.

Kehittämisen ja korjaustoimenpiteiden toteutumisen jälkivalvonta

Vuonna 2017 aluehallintovirasto teki arviointi- ja ohjauskäynnin Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuoltoon. Koko ympäristöterveydenhuoltoa koskevassa yhteisessä arviointi- ja ohjauskäynnissä tarkasteltiin valvontayksikön toimintaa.

Arviointi- ja ohjauskäynnillä havaittiin jonkin verran tarvetta kehittämis- ja korjaustoimenpiteille. Aluehallintovirasto pyysi vuonna 2020 valvontayksiköltä selvityksen ko. toimenpiteiden edistymisestä pois lukien elintarvikevalvonta.

Arviointitulaisuudessa valvontayksikön edustajia haastateltiin niistä asioista, joiden vuoden 2017 arvioinnissa katsottiin voivan heikentää elintarvikevalvonnan riskiperusteisuutta, vaikuttavuutta tai yhtenäisyyttä.

Elintarvikevalvontatarkastusten riskiperusteinen kohdentuminen oli parantunut vuodesta 2017 jo siitäkin syystä, että vuonna 2019 otettiin käyttöön VATI-järjestelmä, jossa kohteet nousevat automaattisesti työjonoon, kun vielä vuonna 2016 toimittiin omien Excel-taulukoiden pohjalta.

Valvonnan vaikuttavuutta oli lisätty huolehtimalla aiempaa paremmin siitä, että kaikki Oiva-rivit tulisivat tarkastetuiksi vähintään kerran kolmessa vuodessa. Hyväksytyjen huoneistojen lisäksi myös elintarvikkeita valmistaville rekisteröidyille huoneistoille oli laadittu Excel-taulukko, johon merkitään kunkin toimipaikan tarkastetut Oiva-rivit kuin myös niiden tarkastustulokset.

Arvioijan jälkikommentti: Tavoitteena on, että jatkossa Oiva-raportilta näkisi suoraan ne Oiva-rivit, jotka kussakin kohteessa on vielä tarkastamatta. Toistaiseksi Vatin kehittäminen on rahoitusongelmien vuoksi jäissä, joten lähiaikoina asia ei tule etenemään.

Valvontayksikössä ei oltu koettu tarpeelliseksi nimetä omia Oiva-painopisteitä. Valtakunnalliset VASU-painopisteet oli huomioitu vuoden 2023 tarkastuksissa lämpötilan hallinnan sekä jäljitettävyyden osalta. Valvontayksikössä tehtiin paljon tiimityötä – muun muassa pohdittiin yhdessä linjauksia, minkä takia elintarvikevalvonta oli terveysvalvonnan johtajan näkemyksen mukaan paljon yhtenäisempää kuin monessa muussa valvontayksikössä. Hän kertoi myös, että valvontatuloksia tarkastellaan VATI-raporttien avulla kvartaaleittain koko tiimin (ml. terveysvalvonnan johtaja) voimin.

Hyväksytyille elintarvikehuoneistoille oli nimetty vastuuvälvojat, muiden valvontakohteiden osalta asia oli vielä pohdinnassa. Valvonnan suunnittelulle oli jäämässä kaiken kaikkiaan nyt enemmän aikaa, kun elintarvikevalvontaan oli saatu uusi virka. Tehtävät pyritään ajattelemaan nimenomaan tiimin yhteisinä. Terveysvalvonnan johtaja piti tärkeänä sitä, että kaikki valvojat pääsevät vaikuttamaan omaan työhönsä.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Terveydensuojeluvalvonnan riskinarviointi ei ollut juurikaan edistynyt. Paikoin asiaa oli edistetty, mutta tehtävää ei oltu priorisoitu. Valvontayksikössä ei ole käytössä kohdekohtaista riskinarviointia vaan käytetään valtakunnallista riskinarviointia.

Terveydensuojelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että yksikköpalavereissa käydään suoritteita läpi ja pyritään lisäämään suunnitelmallisuutta. Terveysvalvonnanjohtaja oli kuvannut suunnitelman ulkopuolisten tehtävien hoitoa toteumaraportoinnissa.

Terveydensuojeluvalvonnan kattavuutta ei oltu valvontayksikössä selvitetty edellisen arviointi- ja ohjauskäynnin jälkeen suunnitelmallisesti. Arvioija esitti kattavuuden perusajatuksen: terveydensuojelun osalta kattavuus toteutuisi, jos valvontakauden aikana kaikki valvontakohteet tarkastettaisiin riskinarvioinnin mukaisesti. Arvioijien mielestä on selvää, että kun vuosittainen toteuma jää alle 70 % ja valvontavelkaa on olemassa monelta vuodelta, terveydensuojeluvalvonta ei ole kattavaa. Tähän tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota valvonnan yhdenmukaisuudenkin vuoksi.

Toimielin, päätökset ja tiedoksiannot

Aluehallintovirasto kävi läpi kaikkien toimialueellaan ympäristöterveydenhuollosta vastaavien lautakuntien ja jaostojen pöytäkirjat 1.1.2020 ja 14.7.2021 väliseltä ajalta. Tarkastelu tehtiin edellisen ohjelmakauden (2015–2019) aikana toteutettujen arviointi- ja ohjauskäyntien seurauksena. Useammassa valvontayksikössä laajan delegoinnin oli todettu johtaneen tilanteeseen, jossa lautakunnan tai jaoston ratkaisuvallta sekä tiedoksisaanti oli kaventunut merkittävästi. Aluehallintovirasto päätti tehdä taustoittavan selvityksen lautakuntien ja jaostojen päätöksenteosta sekä tiedoksisaannista vuoden 2020 alusta vuoden 2021 kesä-heinäkuulle saakka. Tehty selvitys ja sen aihe liittyi tiiviisti vuonna 2022 toteutettuun resursseja, delegointeja ja maksutaksoja käsitteeseen asiakirjatarkasteluun ja erityisesti sen delegointiosioon. Vaikka selvitys kuvaa ensisijaisesti vuosien 2020–2021 tilannetta, on sitä voitu hyödyntää luottamushenkilöiden kanssa käydyissä keskusteluissa.

Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden nykyinen ympäristölautakunta aloitti toiminnan 1.1.2023, joten aluehallintoviraston laatima kooste käsitteli aiemman lautakunnan käsittelemiä asioita. Tarkastellulla aikavälillä oli yhteensä 14 kokousta. Näissä käytiin läpi niin lautakunnan päätöksenteon piiriin kuuluvat asiat tai tiedoksi tulevat asiat.

Aluehallintovirasto pyysi tilaisuudessa lautakunnan puheenjohtajaa kertomaan nykyisen lautakunnan toiminnasta. Lautakunta kokoontuu tarkoituksenmukaisesti sekä Mikkelin kaupungin raportointiaikataulun mukaisesti. Terveysvalvonnanjohtaja toimii lautakunnassa esittelijänä. Lautakuntaan tuodaan käsittelyyn sellaiset asiat, joita lautakunnan tulee saada tietoonsa tai päätettäväksi. Myös joitakin eläinlääkäriasioita viedään lautakuntaan tiedoksi. Terveysvalvonnanjohtajan mielestä lautakunta on hyvin toimiva.

Lautakunta oli ensimmäisessä kokouksessa perehdytetty laajemmin toimialaan. Lautakunnassa on edellisestä kokoonpanosta kaksi samaa henkilöä mukana. Kokoukset ovat keskustelevia. Lautakunnassa on edustajia kaikista peruskunnista, joten heidän kauttaan tulee myös paikallistuntemusta eri puolilta toimialuetta. Ennen lautakunnan kokousta pidetään ns. listapalaveri, jossa käydään läpi, mitä asioita seuraavassa kokouksessa käsitellään.

Lautakunnan puheenjohtajan mielestä ympäristöterveydenhuollon ohjaus- ja valvontatehtävät toteutuvat saman arvoisesti eri peruskunnissa. Lautakunta oli tietoinen, että ollaan jäljessä joissakin tehtävissä. Tupakkavalvontaa ei ole käsitelty lautakunnassa. Lautakunta on tehnyt myös päätöksiä

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

toimintojen sulkemisesta ja avaamisesta. Lautakunta käsittelee paljon ympäristönsuojelutehtäviä, kun suurin osa ympäristöterveydenhuollon asioista hoidetaan virkamiestyönä delegointien myöntämin valtuuksin.

Lautakuntaan esitellään yhteislausuntoja, jotka sisältävät sekä ympäristönsuojelun että ympäristöterveydenhuollon näkökulmia. Valmistelu tapahtuu eri viranhaltijoiden kesken hyvässä yhteistyössä. Lautakunta voi antaa näkemyksensä lausuntoon, muttei puutu valmisteluun. Lautakunnan puheenjohtaja kertoi, että lautakunnassa asioita käsitellään keskustellen ja siten lautakuntana vaikutetaan ympäristöterveydenhuoltoon. Lautakunta ei koe, että ympäristöterveydenhuollon tehtäviin vaikutettaisiin poliittisesti.

Yhteenveto

Arvioidut aihepiirit ovat valvontayksikössä hyvässä hoidossa. Myös yhteistyö toimii hyvin eri yhteistyötahojen kanssa. Yksikössä on uskoa omaan tekemiseen ja parempaan tulevaisuuteen, vaikka valvontavelkaa onkin paljon taakkana resurssivajeen takia

Valvontayksikkö on ollut ulkopuolelta tulleiden häiriöiden kuormittama, mutta on silti pystynyt suorittamaan perustehtäviään. Valvontayksikkö on luottavainen ja suuret odotukset tilanteen paranemiseksi kohdistuvat uuden resurssin mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin. Tilanteen normalisoitumista toivotaan ja odotetaan, jotta päästään tekemään perustehtävää ja kehittämään toimintaa, johon ei ole ollut resurssia.

Henkilöstö on motivoitunutta ja henki on valvontayksikössä hyvä. Valvontayksikkö on tehnyt ja tekee tiiviisti yhteistyötä Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon (ent. Sosterin) kanssa, huomioiden myös valvontayksikön omat erityispiirteet.

Ympäristölautakunnassa painottuvat ympäristönsuojelun asiat. Lautakunnassa käsiteltäviä asioita on ympäristöterveydenhuollon osalta vähemmän, sillä tehtäviä on delegoitu paljon viranhaltijoille. Arvioijien mielestä olisi hyvä tuoda rutiinitehtäviä säännöllisin väliajoin näkyväksi myös lautakuntaan, vaikka asiat on virkamiestasolla tarkoituksenmukaisesti tehty.

Hyvät käytännöt

Mikelin seudun ympäristöpalveluiden käyttämä toimialakohtainen tiimijako näyttää toimivan hyvin. Valvontasuunnitelmaan on kirjattu tarkastus- ja näytteenottotehtävien lisäksi myös kaikki muut valvontayksikön tehtäväksi kuuluvat viranomaistehtävät.

Hyvänä käytäntönä arvioijat pitivät myös menettelyä, jossa poikkeustapauksissa terveysvalvonnanjohtaja päättää maksutaksasta. Tämä on kirjattu myös maksutaksaan. Taksaan on kirjattu kaikki tarpeelliset menettelyt. Elintarvikevalvonnan osalta myös toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus (elintarvikevalvonta) on kirjattu maksutaksaan.

Ympäristölautakunta perehdytetään ennen toimintakauden alkua ympäristöterveydenhuollon toimintaan ja tehtäviin. Tämä on erittäin tärkeää, koska tehtäviä tehdään virkamiestasolla eivätkä ne kaikki tule näkyviksi lautakuntaan saakka.

Ympäristölautakunnalle esitellään lausuntoja, jotka sisältävät viranhaltijoiden yhdessä valmistelevat asiat, jotka koskettavat sekä ympäristönsuojelua että ympäristöterveydenhuoltoa.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Aluehallintovirasto pitää hyvänä sitä, että delegoinnit on esitetty valvontasuunnitelman liitteenä asioiden avoimen näkyvyyden vuoksi. Viranomaisten työ on oltava näkyvää, koska siinä on kyse julkisen vallan käytöstä.

Korjattava asiat

Erityisiä tai isoja korjattavia asioita ei noussut arviointi- ja ohjauskäynnillä esille. Valvontayksiköllä on valvontavelkaa, jota se koettaa nyt saada korjattua uuden viran tuoman resurssin myötä.

Kehityskohteet

Ympäristöterveydenhuollossa tehdyt viranhaltijapäätökset voivat paikallisesti olla vaikutuksiltaan erittäin merkittäviä, kokonaisvaltaisia sekä laaja-alaisia. Päätöksillä voi olla muun muassa taloudellisia, teknisiä, sosiaalisia sekä toiminnallisia vaikutuksia. Asioiden käsittely voi johtaa myös laajempaan mielenkiintoon esimerkiksi kuntalaisten ja median osalta tai käsittely voi politisoitua. Arvioijien mielestä valvontayksikön tulisi panostaa ympäristöterveydenhuollon tehtävien näkyväksi tekemistä ja ymmärryksen lisäämistä.

Viranhaltijoiden sijaisjärjestelyt on syytä varmistaa ennakkoon myös eri tilanteissa. Tehtävien joustavan hoitamisen kannalta tarvittavat tehtävädelegoinnit on laadittava.

Maksutaksa tulee päivittää siten, että siihen on lisätty asiakirjatarkastukset sekä annettujen määräysten valvonnat. Maksutaksassa on kuitenkin mainittu elintarvikevalvonnan osalta myös kehotusten ja määräysten valvonta.

Terveydensuojelulain valvontatehtävien osalta tehokkaampaan toteumaan päästäisiin, jos valvontakohteiden kohdekohtainen riskinarviointi saataisiin päätökseen. Terveydensuojeluvalvonnan kattavuuden raportoiminen tulee tehdä, jotta valvonnan vaikuttavuutta voidaan myös arvioida.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan raportointi tulee tehdä kattavasti toteuma-arvioinnissa, ei vain pelkkien tarkastusten ja näytteenottojen raportointia. Tällä tavalla voidaan esittää tehtävien ja valvonnan vaikuttavuutta paremmin.

Päivämäärä ja allekirjoitus

4.6.2024

Anne-Kaarina Lyytinen

ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja,
arviointi- ja ohjauskäynnin vastuhenkilö

Tiedoksi Aluehallintoviraston ympäristöterveydenhuoltoyksikkö
Ruokavirasto
Terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valvira

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Tämä asiakirja ISAVI/4134/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/4134/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelevä ratkaisija Lytinen Anne-Kaarina 04.06.2024 14:02